

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

ปีที่ 14 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2566

**การพัฒนาสื่อส่งเสริมการเรียนรู้รำโทนนภพิติด:
การละเล่นพื้นบ้านสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 ของตำบลกรุงชิง
อำเภอหนองพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช**

**Development of Learning Media for Enhancing
Ramton Nokphithid Folk Games in World War II of
Krungching Subdistrict, Nopphitam District,
Nakhon Si Thammarat Province**

**เมธาวี จำเนียร^{1*} กรกฎ จำเนียร¹ ศศิพัชร บุญขวัญ¹ ทองพูล มุขรักษ์²
ประภาศรี เพชรมนต์³ และ สุรศักดิ์ แก้วอ่อน⁴**

**Methawee Chamnian^{1*}, Korrkot Chamnian¹ Sasipat Boonkwan¹
Thongphun Mukharak² Prapasri Pechmon³ and Surasak Kaew-On⁴**

¹คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

²คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

³คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

⁴คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

¹Faculty of Management Sciences,

Nakhon Si Thammarat Rajabhat University

²Faculty of Humanities and Social Sciences,

Nakhon Si Thammarat Rajabhat University

³Faculty of Education, Nakhon Si Thammarat Rajabhat University

⁴Faculty of Science and Technology,

Nakhon Si Thammarat Rajabhat University

*E-mail: methawee_kae@nstru.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยชิ้นนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการสื่อส่งเสริมการเรียนรู้รำโทนนกพิทิตของชุมชนและเพื่อพัฒนาสื่อส่งเสริมการเรียนรู้รำโทนนกพิทิต โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน เนื่องจากการขาดสื่อส่งเสริมการเรียนรู้รำโทนนกพิทิต ซึ่งเป็นปัญหาหนึ่งที่ชุมชนต้องการพัฒนาสื่อส่งเสริมการเรียนรู้ขึ้นเพื่อรวบรวมบทเพลงรำโทนนกพิทิตเพื่อใช้ถ่ายทอดแก่เยาวชนและเป็นมรดกของชุมชน การวิจัยดังกล่าว เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพในลักษณะการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ประกอบด้วย การประชุมกลุ่มย่อยร่วมกับคณะครู ราษฎรชาวบ้าน หน่วยงานภาครัฐ และกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่เกี่ยวข้อง การพัฒนาสื่อส่งเสริมการเรียนรู้ และการนำไปทดลองใช้เพื่อประเมินผลสื่อการเรียนรู้ดังกล่าว ผลการวิจัย พบว่า ชุมชนมีความต้องการสื่อส่งเสริมการเรียนรู้ในรูปแบบสิ่งพิมพ์หนังสือแบบเรียนรำโทนนกพิทิตเชื่อมโยงกับวีดิทัศน์แสดงการรำโทนนกพิทิตในลักษณะคิวอาร์โค้ด (QR code) จากการพัฒนาสื่อส่งเสริมการเรียนรู้ดังกล่าว ทำให้ได้สื่อส่งเสริมการเรียนรู้ระดับปฐมวัยและประถมศึกษา ที่มาจากการลงพื้นที่ค้นหาหาข้อมูล การค้นหาจากเอกสาร การบันทึกภาพการรำโทนนกพิทิตเพื่อนำมาให้นักศึกษาสาขานาฏศิลป์ฝึกซ้อมเพื่อเป็นต้นแบบการรำในสื่อ การประเมินความถูกต้องจากราษฎรชาวบ้าน การบันทึกเสียงของราษฎรชาวบ้าน การบันทึกภาพท่ารำของนักศึกษาสาขานาฏศิลป์ และการเผยแพร่เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ ซึ่งจากการประเมินความพึงพอใจของตัวแทนคุณครูที่ได้นำไปสื่อส่งเสริมการเรียนรู้ดังกล่าวไปทดลองใช้ พบว่า สื่อดังกล่าวสามารถสร้างการเรียนรู้รำโทนนกพิทิตแก่เยาวชนได้เป็นอย่างดี

คำสำคัญ: สื่อส่งเสริมการเรียนรู้ การแสดงพื้นบ้าน รำโทนนกพิทิต

Abstract

This research studied the need for learning media of Rumtone Nokphithid Dance of the community and to develop learning media of Rumtone Nokphithid Dance through community participation. Due to the lack of media to promote learning of Rumtone Nokphithid Dance, the community needs to develop learning media to collect the songs of Rumtone Nokphithid Dance, conveyed to youth as the community's heritage. This qualitative research in the form of participatory action research consisted of small group meetings with teachers, local philosophers, a government agency, and related community enterprise groups to develop, trial, and assess learning media. The research revealed that the community needed learning media in textbooks and videos with QR codes on Rumtone Nokphithid Dance for early childhood and primary school. The dissemination for application was accomplished through field visits to search for information, document search, a video recording of Rumtone Nokphithid Dance used as a model in media for Dramatic Arts students to practice, assessment from local philosophers, audio recordings of local philosophers, a video recording of dance performances of students majoring in Dramatic Arts. Results indicated that teachers using the media had high satisfaction because it was practical for their students.

Keywords: Learning media, Folk performance, Ramton Nokphithid dance

1. บทนำ

“รำโทนนกพิทิต” เป็นการละเล่นพื้นบ้านในพื้นที่ตำบลกรุงชิง อำเภอ นบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช เกิดขึ้นในสมัยจอมพล ป.พิบูลสงคราม พ.ศ. 2578 ซึ่งอยู่ในยุคข้าวยากหามาแพง ปราชญ์ชาวบ้านจึงนำรำโทนที่แพร่ขยายจาก ส่วนกลางมายังตัวเมืองนครศรีธรรมราช เข้ามาในตำบลกรุงชิงเพื่อผ่อนคลาย ความเครียดของชาวบ้าน นอกจากนี้ ยังเป็นการเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างทหาร และประชาชนอีกด้วย และเนื่องจากเมื่อก่อนไม่มีการบันเทิงใด ๆ เวลาชาวบ้าน รวมตัวกันทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่น ปลูกข้าว เก็บข้าว ทำขวัญข้าว ก็เอาโหนดเดียว มาร้องรำ หรือไม้ก่ใช้ของใช้ส่วนตัวมากทำเครื่องดนตรี (Tourism Authority of Thailand, 2002) จึงเป็นที่มาของการละเล่นรำโทนในพื้นที่ตำบลกรุงชิง

ลักษณะเฉพาะของการรำโทนนกพิทิต ประกอบไปด้วย คนร้อง คนเล่น ดนตรี โดยต้องร้อง รำ และเล่นอย่างสอดคล้องกัน การรำจะมีท่าประกอบที่จะ สอดคล้องกับเนื้อเพลง รำช้า ๆ ไม่เหมือนรำสมัยปัจจุบัน เมื่อก่อนใช้โหนดเล็กโหนดเดียว แต่ปัจจุบันนี้หายากจึงใช้กลองรุมบ้า ฉิ่ง ฉาบ หรือตะโพนแทน มีเพลงร้อง สั้น ๆ และมีรำไหว้ครูเปิดโรงก่อนเสมอ การรำมีประมาณ 12 ท่า เนื้อเพลงมาจาก ธรรมชาติ วิถีชีวิต ความเชื่อ ทั้งนี้ปราชญ์ชาวบ้านแต่ละคนจำเนื้อเพลงได้ไม่เท่ากัน การละเล่นประเภทนี้จะเล่นได้ต่อกันระหว่างชาย-หญิงโดยใช้ท่ารำประกอบเนื้อ เพลง ท่วงท่าในการรำรำนั้น หากดูแต่เพียงผิวเผินแทบไม่แตกต่างจากรำวง มาตรฐานทั่วไป แต่เอกลักษณ์ของการละเล่นชนิดนี้ ต้องมีท่ารำเข้ากับเนื้อหาของ เพลง โดยมากแล้วเนื้อเพลงที่ขับร้องก็มีเนื้อหาเกี่ยวกับการดำรงชีพของชาวบ้าน และการเกี่ยวพาราสีกันระหว่างหญิงชาย ซึ่งเพลงที่ประกอบการรำโทนนกพิทิตมี อยู่มากกว่าร้อยเพลงขึ้นไป สำหรับการรำเพลงนกพิทิต มีความพิเศษกว่าเพลง อื่น ๆ ตรงที่จะต้องมีคนนักแสดงเป็นตัวผู้ ตัวเมีย รำเกี่ยวพาราสี เน้นความสนุกสนาน ตลกขบขัน (Kaeosanit & Chamnian, 2015) ทำให้การละเล่นประเภทนี้ได้รับความนิยม จึงทำให้ได้ชื่อว่ารำโทนนกพิทิตในที่สุด

อย่างไรก็ตาม ไร่โทนนกพิทิตได้รับความนิยมน้อยลงเรื่อย ๆ ซึ่งจากการประชุมกลุ่มชุมชนตำบลลุงชิง ภายใต้องค์การบริหารส่วนตำบลลุงชิง หน่วยงานด้านวัฒนธรรม การท่องเที่ยว ผู้ประกอบการวิสาหกิจด้านการท่องเที่ยว ครู นักเรียน และปราชญ์ชาวบ้านไร่โทนนกพิทิตจึงมีความต้องการส่งเสริมและขับเคลื่อนในเชิงนโยบายผลักดันให้ไร่โทนนกพิทิตเป็นหลักสูตรของท้องถิ่น และพัฒนาเป็นสื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของเยาวชนในพื้นที่

ในประเด็นสื่อการเรียนการสอนหรือสื่อส่งเสริมการเรียนรู้ นักการศึกษา และนักเทคโนโลยีการศึกษาพยายามหาสิ่งต่าง ๆ มาพัฒนาเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่รวดเร็ว น่าสนใจ โดยนักเรียนสามารถเรียนได้ตามเวลาในสะดวกโดยไม่มีใครบังคับ (Panthong, 2014 อ้างโดย Patcharathanaroach et al., 2020b, p.50) ในขณะที่ Popa & Voinea (2017, p.1843) เห็นสอดคล้องกันว่า เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเป็นสิ่งจำเป็นในการจัดการเรียนการสอนร่วมสมัย การนำสื่อสังคมออนไลน์ในการเรียนการสอนเป็นทางเลือกที่จะทำให้เกิดกิจกรรมการเรียนการสอนทั้งทางการและไม่เป็นทางการ นอกจากนี้ สื่อส่งเสริมการเรียนรู้ ยังหมายถึง สื่อที่สามารถใช้ในการปรับเปลี่ยนทัศนคติ แนวคิด และพฤติกรรมอันเนื่องมาจากการได้รับประสบการณ์ ซึ่งควรเป็นการปรับเปลี่ยนไปในทางที่ดีขึ้น (Masjaras, 2011)

จากข้อมูลข้างต้น จึงทำให้เห็นว่าสื่อส่งเสริมการเรียนรู้ จะเป็นสื่อกลางเพื่อเป็นเครื่องมือทำให้คนในชุมชนรู้จัก ตระหนักและหันมาอนุรักษ์และสืบสานไร่โทนนกพิทิตมากขึ้น คณะผู้วิจัยจึงได้เล็งเห็นความสำคัญและนำมาสู่การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ เพื่อพัฒนาสื่อส่งเสริมการเรียนรู้ไร่โทนนกพิทิตผ่านการมีส่วนร่วมของชุมชน สู่งานเป็นมรดกที่สำคัญของชุมชนต่อไป

2. วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาความต้องการสื่อส่งเสริมการเรียนรู้รำโทนนกพิทิตของชุมชน
2. เพื่อพัฒนาสื่อส่งเสริมการเรียนรู้รำโทนนกพิทิตโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน

3. ระเบียบวิธีการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ในลักษณะการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบชุมชนมีส่วนร่วม สามารถแบ่งเป็นขั้นตอนการดำเนินการวิจัยเพื่อพัฒนาสื่อส่งเสริมการเรียนรู้รำโทนนกพิทิตได้ดังนี้

3.1 การระดมความคิดเห็นเพื่อหาแนวทางการพัฒนาสื่อส่งเสริมการเรียนรู้

คณะผู้วิจัยใช้การประชุมกลุ่มย่อยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในชุมชนทุกภาคส่วนที่มีส่วนสนับสนุน ผลักดันรำโทนนกพิทิตให้คงอยู่เป็นมรดกในชุมชน ได้แก่ คณะครูในโรงเรียนพื้นที่ตำบลกรุงชิง ซึ่งได้แก่ คณะครูจากศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 2 ศูนย์ และคณะครูจากโรงเรียนระดับประถมศึกษาในพื้นที่ จำนวน 4 โรงเรียน รวมทั้งปราชญ์ชาวบ้าน ตัวแทนจากหน่วยงานภาครัฐ และกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ให้การสนับสนุนส่งเสริมการรำโทนนกพิทิต จำนวน 12 คน

1. การพัฒนาสื่อส่งเสริมการเรียนรู้

คณะผู้วิจัยดำเนินการพัฒนาสื่อส่งเสริมการเรียนรู้ในลักษณะหนังสือแบบเรียนที่เป็นสื่อสิ่งพิมพ์เชื่อมโยงกับการผลิตวีดิทัศน์เพื่อสื่อสารการรำโทนนกพิทิตในรูปแบบคิวอาร์โค้ด โดยการลงพื้นที่ค้นหาข้อมูลเพิ่มเติม และการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องนำเนื้อหาเกี่ยวกับการรำโทนนกพิทิตทั้งประวัติความเป็นมาและลักษณะท่ารำนาน่าเสนอ การลงพื้นที่บันทึกการรำโทนนกพิทิตในพื้นที่ เพื่อนำไปให้นักศึกษาสาขาานาฏศิลป์เป็นต้นแบบในสื่อส่งเสริมการเรียนรู้ดังกล่าว การนำนักศึกษามาพบกับปราชญ์ชาวบ้านรำโทนนกพิทิตเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของ

ทำรำ การบันทึกเสียงร้องของปราชญ์ชาวบ้าน เพื่อนำมาประกอบการรำ และการบันทึกภาพการรำของนักศึกษาสาขานาฏศิลป์ เพื่อผลิตสื่อเผยแพร่ต่อไป

2. การประเมินสื่อส่งเสริมการเรียนรู้

คณะผู้วิจัยใช้การประชุมกลุ่มย่อยคณะครูที่นำสื่อส่งเสริมการเรียนรู้ไปใช้ประโยชน์ จำนวน 12 คน เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาสื่อส่งเสริมการเรียนรู้ ำโทนนกพิทิตต่อไปในอนาคต

3.2 เครื่องมือในการวิจัย

การรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ผลการวิจัย เครื่องมือในการดำเนินการวิจัยประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์การประชุมกลุ่มย่อย และแบบบันทึกผลการสังเกตการณ์จากขั้นตอนการพัฒนาสื่อส่งเสริมการเรียนรู้ โดยเครื่องมือได้นำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาความเหมาะสมของข้อคำถามและการบันทึกผลการสังเกตการณ์แต่ละประเด็น ก่อนปรับแก้เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนที่ได้กำหนดไว้ และวิเคราะห์ผลการวิจัยโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) เพื่อจัดหมวดหมู่ของข้อมูล ความเหมือนและความแตกต่าง สรุปและวิเคราะห์ผลตามวัตถุประสงค์ต่อไป

4. ผลการศึกษา

4.1 การศึกษาความต้องการสื่อส่งเสริมการเรียนรู้ ำโทนนกพิทิตของชุมชน

จากการประชุมกลุ่มย่อยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่ให้การสนับสนุนและผลักดัน ำโทนนกพิทิตเพื่อการอนุรักษ์สืบสานต่อไป พบว่า ส่วนใหญ่ต้องการให้มีสื่อส่งเสริมการเรียนรู้ในลักษณะหนังสือแบบเรียน ำโทนนกพิทิตเพื่อรวบรวมข้อมูล โดยเฉพาะบทเพลง ำโทนนกพิทิตที่ประกอบไปด้วยเนื้อเพลงและทำรำ เพื่อเป็นมรดกให้กับชุมชน เป็นสื่อการเรียนรู้ของนักเรียนในลักษณะสิ่งพิมพ์เชื่อมโยงกับสื่อวีดิทัศน์แสดงบทเพลงและทำรำในลักษณะคิวอาร์โค้ด (QR code) เพื่อให้ครูและนักเรียนสามารถรำได้ เนื่องจากครูบางท่านก็ไม่สามารถสอนรำนักเรียนได้ โดยจะ

ให้คณะครูในพื้นที่ตำบลกรุงชิงร่วมเป็นกรรมการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นรำโทน
นกพิติด

นอกจากนี้ คณะครูและปราชญ์ชาวบ้านได้ดำเนินการออกแบบหนังสือ
แบบเรียน ในลักษณะการคัดเลือกบทเพลงรำโทนนกพิติดที่ใช้ในการเรียนการสอน
ในแต่ละระดับ โดยคำนึงถึงความยากง่ายของเพลง ความเหมาะสมของระดับอายุ
ของผู้เรียน ซึ่งโดยรวมแล้วคณะครู ปราชญ์ชาวบ้าน และคณะผู้วิจัยได้คัดเลือก
เพลงที่ใช้ในการเรียนการสอนไว้ทั้งหมด 15 เพลง โดยแบ่งเป็นในระดับปฐมวัย
จำนวน 10 เพลง และระดับประถมศึกษา จำนวน 15 บทเพลง ถ่ายทอดในลักษณะ
เนื้อหาประกอบภาพ และ QR Code เชื่อมโยงกับสื่อวีดิทัศน์บทเพลงและทำรำ
โตนนกพิติด

นอกจากนี้ คุณครูบางท่านต้องการให้มีสื่อกิจกรรมภายในโรงเรียน ใน
ลักษณะการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการการทำโตนนกพิติดแก่นักเรียน เนื่องจากหาก
สอนให้แก่คณะครู ก็จะมีครูนำไปปฏิบัติเพียงบางคน ในขณะที่หากสอนให้แก่
นักเรียนโดยตรง นักเรียนจะได้นำไปปฏิบัติได้ทันที

คณะครูยังต้องการให้มีการติดตามผลจากโครงการการวิจัย ในลักษณะ
การเยี่ยมชมกิจกรรมการส่งเสริมรำโตนนกพิติดในโรงเรียนเพื่อให้เกิดการตื่นตัว
การเห็นความสำคัญของผู้บริหาร ครู และนักเรียน ในโรงเรียน รวมถึงการจัดค่าย
อบรมเชิงปฏิบัติการรำโตนนกพิติดในโรงเรียน

4.2 การพัฒนาสื่อส่งเสริมการเรียนรู้รำโตนนกพิติดโดยมีส่วนร่วม ของชุมชน

ในประเด็นการพัฒนาสื่อส่งเสริมการเรียนรู้รำโตนนกพิติด ประกอบด้วย
ขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

1) การลงพื้นที่ค้นหาข้อมูลเพิ่มเติม และการศึกษาเอกสารที่
เกี่ยวข้อง นำเนื้อหาการทำรำโตนนกพิติดทั้งประวัติความเป็นมาและลักษณะทำรำมา
นำเสนอ

2) การลงพื้นที่บันทึกการทำรำโตนนกพิติดในพื้นที่ ทั้งนี้ เพื่อนำไปให้

นักศึกษาสาขานาฏศิลป์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช เป็น ผู้ร่ำ เป็นต้นแบบในสื่อส่งเสริมการเรียนรู้ดังกล่าว เนื่องจากมีความชัดเจนของ ทำร่ำที่เป็นมาตรฐานมากกว่าปราชญ์ชาวบ้าน ผู้เรียนสามารถดูและนำไปร่ำต่อได้ง่าย

3) การนำนักศึกษามาพบกับปราชญ์ชาวบ้านรำโทนนกพิทิต ตรวจสอบความถูกต้องของทำร่ำ จำนวน 2 ครั้ง เพื่อให้เกิดความถูกต้องมากที่สุด

4) การบันทึกเสียงร้องปราชญ์ชาวบ้าน เพื่อนำมาประกอบกรรรำ โดยผ่านการบันทึกเสียงในห้องอัดเสียงโดยเฉพาะ

5) การบันทึกภาพกรรรำของนักศึกษาสาขานาฏศิลป์ การตัดต่อเป็น วิดิทัศน์แต่ละเพลง นำเสนอในรูปแบบคิวอาร์โค้ดในสื่อส่งเสริมการเรียนรู้ใน รูปแบบหนังสือแบบเรียนที่เป็นสื่อสิ่งพิมพ์ ดังในภาพที่ 1 และ 2

Figure 1 Ramton Nokphithid Dance Learning Media in textbook platform

Figure 2 Ramton Nokphithid Dance Learning Media in textbook platform connecting to video clip of songs and dance

จากการประชุมกลุ่มย่อยเพื่อประเมินสื่อส่งเสริมการเรียนรู้ดังกล่าว ได้พบว่า สื่อส่งเสริมการเรียนรู้ มีความเหมาะสมทั้งรูปแบบและเนื้อหาที่เหมาะสมกับเพศและวัยของผู้เรียนหรือนักเรียนในแต่ละระดับ กล่าวคือ ระดับปฐมวัย รูปแบบเล่มมีขนาดใหญ่ สีสดใสสวยงาม ภาพประกอบขนาดใหญ่ เนื้อหาสั้นกระชับ ตัวอักษรขนาดใหญ่ การคัดเลือกเพลงที่นำมาส่งเสริมการเรียนรู้ของเยาวชน 10 เพลง เป็นเพลงหลักของการรำโทนนทพิติตและเพลงที่มีเนื้อหาสั้น ๆ ง่าย ๆ เหมาะกับวัย ในขณะนี้ หนังสือส่งเสริมการเรียนรู้ของชั้นระดับประถมศึกษา มีขนาดใหญ่เท่ากัน แต่มีจำนวนหน้ามากกว่า เนื้อหายาวกว่า การคัดเลือกเพลง 15 เพลง เป็นเพลงที่มีความยาวและซับซ้อนมากขึ้น

“เป็นสื่อแบบเรียนแบบการ์ตูนก็จะทำให้เด็กสนใจมากขึ้นถ้าเป็นคิวอาร์โค้ดก็จะดีมาก เพราะเด็กปัจจุบันมีโทรศัพท์พกกันอยู่แล้วมี QR code ก็จะทำให้เด็กสนุกขึ้น” (Teacher, Group discussion, January 19, 2021)

5. สรุปและการอภิปรายผล

รำโทนนกพิทิตถือเป็นทุนทางวัฒนธรรมของตำบลรุงชิง อำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราชทำหน้าที่เป็นการละเล่นพื้นบ้านในสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 จากนั้นได้ปรับเปลี่ยนบทบาทมาเป็นสื่อการแสดงพื้นบ้านเพื่อใช้ในกิจกรรมของชุมชนและต้อนรับนักท่องเที่ยว กล่าวคือ ในสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 รำโทนได้รับการเผยแพร่ไปทั่วประเทศ และปราชญ์ชาวบ้านของตำบลรุงชิง คือ ครูแนบ ล่อง ลือฤทธิ์ได้นำมาถ่ายทอดในตำบลรุงชิง มีการคิดค้นเนื้อเพลงและทำนอง รวมถึงทำรำเพิ่มเติม เป็นบทเพลงที่สะท้อนถึงสภาพแวดล้อมและวิถีชีวิตของคนในตำบลรุงชิง ซึ่งเพลงที่ประกอบการรำวงชนิดนี้ก็มีอยู่มากกว่าร้อยเพลงขึ้นไป สำหรับการรำเพลงนกพิทิต มีความพิเศษกว่าเพลงอื่น ๆ ตรงที่จะต้องมีคนแสดงเป็นตัวผู้ ตัวเมีย รำเกี่ยวพาราตี เน้นความสนุกสนาน ตลกขบขัน (Kaeosanit and Chamnian, 2015) ทำให้ได้รับความนิยม จึงทำให้การละเล่นนี้ได้ชื่อว่ารำโทนนกพิทิตในที่สุด

จากข้อมูลของรำโทนนกพิทิตสอดคล้องกับที่ Jirothphan et al. (2008) ให้ข้อมูลไว้ว่า การละเล่นพื้นบ้าน เป็นวัฒนธรรมประจำชาติในท้องถิ่นของทุกภาคของประเทศ จะมีการละเล่นที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะ การละเล่นหลายอย่างแพร่หลายกันอยู่ในทุกภาค อาจได้รับอิทธิพลจากส่วนกลางหรือเมืองหลวง แต่ในรายละเอียดการเล่น อาจผิดแผกแตกต่างกันไป เช่น ส่วนปลีกย่อยของลีลาการรำรำ สำเนียงของบทร้อง ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมที่เป็นเครื่องบังคับ ทำให้การแสดงอาจไม่เหมือนกัน แต่ในโครงสร้างหลักอันเป็นองค์ประกอบของการละเล่น จะแสดงลักษณะของความเป็นพื้นบ้านพื้นเมือง

จากข้อมูลข้างต้นยังสอดคล้องกับลักษณะของการละเล่นพื้นบ้านในประเด็นที่ว่า มีการสืบทอดจากการเลียนแบบและบอกเล่า การละเล่นพื้นบ้านเมื่อได้รับความนิยมน้อยลงแพร่หลายในท้องถิ่นใด ได้รับสืบทอดต่อ ๆ ไป จนเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของท้องถิ่นนั้น ๆ การสืบทอดส่วนมากจะเป็นการเลียนแบบปฏิบัติและการบอกเล่าด้วยวาจา ในสมัยก่อนไม่มีการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร เพราะชาวบ้านอ่านเขียนหนังสือได้มีน้อยมาก แม้กระทั่งบทร้องประกอบการเล่นยังใช้วิธีท่องจำเพียงอย่างเดียว แต่ต่อมาเมื่อชาวบ้านได้รับการศึกษามากขึ้น จึงมีการสืบทอดด้านการเขียนการอ่าน แต่ธรรมชาติของการละเล่นพื้นบ้านการสืบทอดยังเป็นลักษณะของการฝึกปฏิบัติและการเลียนแบบการบอกเล่าแนะนำด้วยวาจาอยู่ Jirotphan et al. (2008) ดังนั้น การพัฒนาสื่อส่งเสริมการเรียนรู้รำโทนนกพิทิตให้กลายเป็นมรดกทางศิลปวัฒนธรรมแก่ชุมชนจึงมีความสำคัญเป็นอย่างมาก มิเช่นนั้น บทเพลงและทำรำที่มีเป็นร้อย ๆ เพลงก็จะค่อยสูญหายไป เนื่องจากไม่มีการเก็บรวบรวม บันทึก และเผยแพร่สืบต่อไป และจากการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ในวัตถุประสงค์การวิจัยข้อแรก คือ การศึกษาความต้องการสื่อส่งเสริมการเรียนรู้รำโทนนกพิทิตของชุมชน ทำให้ได้ข้อค้นพบว่า ชุมชนมีความต้องการหนังสือแบบเรียนรำโทนนกพิทิตเพื่อรวบรวมบทเพลงรำโทนนกพิทิต และมีการเชื่อมโยงกับสื่อวีดิทัศน์แสดงบทเพลง และทำรำในลักษณะคิวอาร์โค้ด (QR code) เพื่อให้สะดวกต่อการนำไปใช้ประโยชน์

สื่อส่งเสริมการเรียนรู้อย่างหนังสือแบบเรียนรำโทนนกพิทิตที่เกิดขึ้นจากการวิจัยครั้งนี้ จึงถือเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญของชุมชนและต่อยอดไปสู่กิจกรรมอื่น ๆ ซึ่ง Office of the Education Council (2002; Masjaras, 2011) ได้กำหนดลักษณะของแหล่งการเรียนรู้ที่สามารถให้การศึกษาแก่ผู้เรียนทั้งในระบบและนอกระบบ และผู้เรียนตามอัธยาศัย โดยสรุปคือ แหล่งเรียนรู้ต้องสามารถตอบสนองการเรียนรู้ที่เป็นกระบวนการ (process of meaning) การเรียนรู้โดยการปฏิบัติจริง (learning by doing) เป็นแหล่งทำกิจกรรม กระบวนการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นโดยตนเอง เป็นห้องเรียนทางธรรมชาติ เป็นองค์กรเปิด สามารถเผยแพร่ข้อมูลแก่

ผู้เรียนในเชิงรุกในทุกกลุ่มเป้าหมายอย่างทั่วถึง ประหยัด และสะดวก มีการเชื่อมโยง และแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกัน และมีสื่อประเภทต่าง ๆ ประกอบกัน

ในประเด็นการพัฒนาสื่อส่งเสริมการเรียนรู้หรือหนังสือแบบเรียนรำโทน นกพิทิตตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 มีที่มาจากที่รำโตนกพิทิตเป็น ศิลปวัฒนธรรมประจำถิ่น ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงต้องการให้มีการจัดทำ หลักสูตรท้องถิ่นและแบบเรียนรำโตนกพิทิตเพื่อใช้ในการเรียนการสอนในพื้นที่ ต่อไป เพราะที่ผ่านมา ยังไม่มีการจัดบันทึกเนื้อหา ประวัติความเป็นมา บทเพลง ของรำโตนกพิทิต ซึ่งชุมชนกลัวว่าจะสูญหายไป เนื่องจากปราชญ์ชุมชนรำโตน กพิทิตส่วนใหญ่มีอายุมากแล้ว และบทเพลงและทำรำจากจำนวนเป็นร้อย ๆ เพลง ปัจจุบันมีแม่เพลงที่สามารถจดจำได้มากที่สุดเพียง 70 เพลง

หนังสือแบบเรียนรำโตนกพิทิตที่พัฒนาขึ้นจึงต้องการประโยชน์ทั้งใน แง้ใช้ในการเรียนการสอนและเพื่อการเรียนรู้ของนักท่องเที่ยว ได้พัฒนาขึ้นตาม แนวทางของ Kaemanee (2005: 423; Sinthaphanon, 2018) ที่ได้ให้หลักการ ในการพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอนไว้พอสรุปได้ดังนี้

1) การระบุปัญหา (problem) ความคิดในการพัฒนานวัตกรรม นั้น ส่วนใหญ่จะเริ่มจากการมองเห็นปัญหา และต้องการแก้ไขปัญหานั้นให้ประสบ ผลสำเร็จอย่างมีคุณภาพ ในการพัฒนาหนังสือแบบเรียนรำโตนกพิทิต มีที่มาจาก ปัญหา คือ การไม่มีเอกสารที่เกี่ยวกับรำโตนกพิทิตที่เป็นลายลักษณ์อักษร โดยเฉพาะในประเด็นของบทเพลงต่าง ๆ ที่กำลังสูญหายไป ชุมชนจึงต้องการให้มี การจัดทำแบบเรียนที่จะรวบรวมเรื่องราวและบทเพลงต่าง ๆ ของการละเล่น พื้นบ้านรำโตนกพิทิตไว้

2) การกำหนดจุดมุ่งหมาย (objective) เมื่อกำหนดปัญหาแล้วก็ กำหนดจุดมุ่งหมาย เพื่อจัดทำหรือพัฒนานวัตกรรมให้มีคุณสมบัติหรือลักษณะตรง ตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ ในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ จึงมีจุดมุ่งหมายเพื่อ พัฒนาหนังสือแบบเรียนรำโตนกพิทิตเพื่อใช้ในการเรียนการสอนของโรงเรียนใน

พื้นที่ และเพื่อให้ให้นักท่องเที่ยวที่สนใจการรำโทนนกพิทิตได้เรียนรู้ รวมถึงใช้เป็นสื่อประชาสัมพันธ์รำโทนนกพิทิตและเป็นมรดกไว้ให้แก่คนรุ่นหลังอีกด้วย

3) การศึกษาข้อจำกัดต่าง ๆ (constraints) ผู้พัฒนานวัตกรรมด้านการเรียนการสอนต้องศึกษาข้อมูลของปัญหา และข้อจำกัดที่จะใช้นวัตกรรมนั้น เพื่อประโยชน์ในการนำไปใช้ได้จริง จากการประชุมหารือกัน ทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ คณะครูในพื้นที่และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในพื้นที่และคณะนักวิจัยได้ช่วยกันตรวจสอบ แก้ไข ปรับปรุงข้อมูลให้ถูกต้องที่สุดกับประวัติศาสตร์ที่มา เรื่องราวของรำโทนนกพิทิตในอดีต การคำนึงถึงประโยชน์ของผู้เรียนที่จะได้รับ และการจัดทำแบบเรียนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากที่สุด

4) การประดิษฐ์คิดค้นนวัตกรรม (innovation) ผู้จัดทำหรือพัฒนานวัตกรรมจะต้องมีความรู้ ประสบการณ์ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ซึ่งอาจนำของเก่ามาปรับปรุง ดัดแปลง เพื่อใช้ในการแก้ปัญหา และทำให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น หรืออาจคิดค้นขึ้นมาใหม่ทั้งหมด นวัตกรรมด้านการเรียนการสอนมีรูปแบบแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับลักษณะปัญหาหรือวัตถุประสงค์ของนวัตกรรมนั้น เช่น อาจมีลักษณะเป็นแนวความคิด หลักการ แนวทาง ระบบ รูปแบบ วิธีการ กระบวนการ เทคนิค หรือสิ่งประดิษฐ์และเทคโนโลยี เป็นต้น ในประเด็นนี้ คณะครู ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและคณะนักวิจัยร่วมกันพัฒนาแบบเรียนผ่านการประชุม การสนทนากลุ่ม อย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ การนำไปใช้ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาและวัฒนธรรมตรวจสอบ ก่อนนำไปทดลองใช้

5) การทดลองใช้ (experimentation) เมื่อคิดค้นหรือประดิษฐ์นวัตกรรมด้านการเรียนการสอนแล้ว ต้องทดลองใช้นวัตกรรม ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็น เพื่อเป็นการประเมินผลและปรับปรุงแก้ไขผลการทดลองจะทำให้ได้ข้อมูลนำมาใช้ในการปรับปรุง และพัฒนานวัตกรรมต่อไป ถ้าหากมีการทดลองใช้นวัตกรรมหลายครั้งก็ย่อมมีความมั่นใจในประสิทธิภาพของนวัตกรรมนั้น ในการทดลองใช้กับนักเรียนโรงเรียนบ้านปากกลาง โรงเรียนในพื้นที่ตำบลกรุงชิง พบว่า นักเรียนสามารถ

เรียนรู้ผ่านหนังสือแบบเรียนและกิจกรรมต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับหลักสูตรท้องถิ่น
รำโทนนกพิทิตได้เป็นอย่างดี

6) การเผยแพร่ (dissemination) เมื่อมั่นใจว่านวัตกรรมที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพแล้วก็สามารถนำไปเผยแพร่ให้เป็นที่รู้จัก เมื่อผ่านการทดสอบ
คณะผู้วิจัยจึงได้เผยแพร่หนังสือแบบเรียนรำโทนนกพิทิต โดยการมอบให้แก่
หน่วยงานด้านการศึกษา การท่องเที่ยว และศิลปวัฒนธรรมในจังหวัด รวมถึงการ
เผยแพร่ผ่านสื่อมวลชน และสื่อสังคมออนไลน์เพื่อให้รำโทนนกพิทิตเป็นที่รู้จักมาก
ยิ่งขึ้น

จากการทำวิจัยครั้งนี้ สอดคล้องกับการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาสื่อ
ส่งเสริมการเรียนรู้ในยุคปัจจุบันที่นำเทคโนโลยีมาช่วยสนับสนุน ดังเช่น งานของ
Puksirivongchai and Hongthong (2020) ศึกษาการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ด้วย
การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนเพื่อจัดแสดงในพิพิธภัณฑ์สถานบ้านคูบัว ตำบลคู
บัว อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี ซึ่งพัฒนาสื่อการเรียนรู้มาจากการมีส่วนร่วมของคน
ในชุมชน มีการประยุกต์ใช้สื่อสมัยใหม่ด้วยเทคโนโลยีสื่อเสมือนจริงเป็นสื่อการ
เรียน เนื่องจากผู้ชมสามารถใช้โทรศัพท์สมาร์ทโฟนกับเทคโนโลยีสื่อเสมือนจริงที่
เพื่อเล่นภาพเคลื่อนไหวและเสียงในการอธิบายเนื้อหาตามจุดต่าง ๆ ของห้องจัด
แสดงแต่ละห้อง และความพึงพอใจของผู้เข้าชมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และ
การศึกษาของ Patcharathanaroach et al. (2020a) ได้นำภูมิปัญญาท้องถิ่นการทำ
โคมไฟ 700 ปี ซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์หัตถกรรมของอำเภอมะนัง จังหวัดเชียงใหม่
มาพัฒนาเป็นสื่อมัลติมีเดียในรูปแบบการ์ตูนเล่าเรื่องและเป็นตัวดำเนินเรื่อง และ
การใช้วิดีโอสาธิตนำเสนอขั้นตอนและวิธีการทำโคมไฟ 700 ปี นำเสนอแก่เยาวชน
และเมื่อนำไปประเมินดังกล่าวกับผู้เชี่ยวชาญได้ผลในระดับดีและนักเรียน ได้ผล
ความพึงพอใจในระดับมาก

นอกจากนี้ จากการศึกษาของ Lord, Lomicka (2008; Popa and
Voinea, 2017, p.1844) ยังพบว่า สื่อการเรียนรู้สมัยใหม่จะช่วยชุมชนและ
เครือข่ายการเรียนรู้มีรูปแบบใหม่เพื่อความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี สิ่งเหล่านี้จะทำให้

ให้ขยายออกทางกายภาพและเติบโตขึ้นในสิ่งแวดล้อมให้เกิดประสบการณ์การเรียนรู้มีปฏิสัมพันธ์และการรวมกลุ่มกันเป็นทีมมากขึ้น (Maor, 2003; Popa & Voinea, 2017, p.1844)

สำหรับการพัฒนาสื่อส่งเสริมการเรียนรู้อย่างหนังสือแบบเรียนรำโทน นกพิทิต คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการประเมินผลโดยใช้ทฤษฎีความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรม เป็นกรอบแนวคิด ซึ่ง Pilun-Owad (2011) แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวคิดดังกล่าวไว้ว่า ซิมบาร์โด (Zimbardo) และเลียปเป (Leippe) ได้นำเสนอระบบทัศนคติที่มีองค์ประกอบด้านความรู้ ความนึกคิด (cognitions) เป็นส่วนที่เป็นความเชื่อของบุคคลเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ทั่วไป ทั้งสิ่งที่ชอบและไม่ชอบ หากบุคคลมีความรู้หรือความคิดว่าสิ่งใดดีก็มักจะมีทัศนคติที่ดีต่อสิ่งนั้น หากมีความรู้มาก่อนว่าสิ่งใดไม่ดีก็จะทัศนคติที่ไม่ดีต่อสิ่งนั้น องค์ประกอบด้านความรู้สึก (affective responses) เป็นส่วนที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งต่าง ๆ ซึ่งมีผลแตกต่างกันไปตามบุคลิกภาพของคอนั้น เป็นลักษณะที่เป็นค่านิยมของแต่ละคน และความตั้งใจทางด้านพฤติกรรม (behavior intentions) คือ ความตั้งใจที่จะแสดงออกของบุคคลต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดหรือแนวคิดหนึ่งแนวคิดใด ซึ่งเป็นผลมาจากองค์ประกอบด้านความรู้ ความคิด และความรู้สึก ในการวิจัยเชิงประจักษ์ถ้าเราวัดพฤติกรรมโดยตรงไม่ได้ เราอาจวัดความตั้งใจทางด้านพฤติกรรมได้ ซึ่งในกรณีของการวิจัยครั้งนี้ พบว่า เมื่อผู้รับสารซึ่งแต่ได้คนในชุมชนและนักท่องเที่ยว รวมถึงคนทั่ว ๆ ไปได้รับองค์ความรู้จากสื่อส่งเสริมการเรียนรู้อย่างหนังสือแบบเรียนรำโทน นกพิทิต ส่งผลให้เกิดทัศนคติที่ดีขึ้นชอบ และนำไปสู่พฤติกรรมการนำเนื้อหาจากหนังสือแบบเรียนรำโทน นกพิทิต ไปฝึกหัดรำ เกิดการเรียนรู้ และสามารถถ่ายทอดต่อได้ รวมถึง การถ่ายทอดนวัตกรรมให้แก่ชุมชนอื่น ๆ โดยเฉพาะการปลูกฝังในสถานศึกษาทั้งในระดับปฐมวัย และประถมศึกษา ทั้งนี้ เพื่อการอนุรักษ์รำโทน นกพิทิต การละเล่นพื้นบ้านสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 อย่างยั่งยืนสืบไป

6. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

เนื่องจากปัจจุบัน แม่เพลงรำโทนนกพิทิตสามารถจดจำเนื้อหาและทำรำของบทเพลงที่เคยมีเป็นร้อย ๆ เพลง ได้เพียง 70 เพลง จึงควรมีการบันทึกภาพการแสดงทุกบทเพลงที่ เพื่อเป็นมรดกไว้ให้ชุมชน ไม่ให้เกิดการสูญหาย

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการติดตามการนำหนังสือแบบเรียนรำโทนนกพิทิตไปใช้ประโยชน์ในประเด็นการเรียนการสอน การประเมินผลจากการใช้สื่อส่งเสริมการเรียนรู้ที่เป็นรูปธรรม หรือการขยายผลสู่การเป็นสื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเยือนในชุมชนตำบลรุงชิง

7. กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยชิ้นนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยเรื่อง การยกระดับและสื่อสารรำโทนนกพิทิตสู่กิจกรรมการท่องเที่ยวและหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อสร้างประสบการณ์นักท่องเที่ยวและส่งเสริมการเรียนรู้ของชุมชน ตำบลรุงชิง อำเภอหนองบัว จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยได้รับทุนสนับสนุนจาก มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช และ บพท. ปี 2563

References

- Jirotphan, W., Sakunaphat, P. & Cheuykeewong, K. (2008). *Treasure of southern culture*. Bangkok: Saengdao. (in Thai)
- Kaeosanit, M. and Chamnian, K. (2015). *The communication approach to build teenagers' participation and conservation on ramtone-nokphithid in Nakhon Si Thammarat Province through using video media and online media*. Office of the Higher Education Commission. (in Thai)

- Masjaras, T. (2011). *Model of educational management and creative learning source*. Bangkok: Tharn Aksorn. (in Thai)
- Patcharathanaroach, S., Suwannasri, P. & Kankhat, S. (2020a). Local wisdom conservation of 700-year-old lamp, Mae Taeng District, Chiang Mai Province. *Humanity and Social Science Journal, Ubon Ratchathani University, 11(1)*, 116-145. (in Thai)
- Patcharathanaroach, S. , Suwannasri, P. & Kankhat, S. (2020b) . Multimedia development according to local curriculum on wood carving learning management Hang Dong District Chiang Mai Province. *Sripatum Chonburi Journal, 16(4)*, 48-58. (in Thai)
- Pilun-Owad, O. (2011). *Persuasion communication (6th ed.)*. Bangkok: Chulalongkorn University. (in Thai)
- Popa, D. & Voinea, M. (2017). Social media – new form of learning community. *The European Proceedings of Social & Behavioural Sciences EpSBS*, pp. 1842-1850. https://www.researchgate.net/publication/317154951_Social_Media__New_Form_Of_Learning_Community.
- Puksirivongchai, S. & Hongthong, V. (2020). Development of learning media with community participation for an exhibition in Jipathaphan Kubua village museum, Muang district, Ratchaburi province. *Silpakorn University Journal, 40(4)*, 20-35. (in Thai)
- Sinthaphanon, S. (2018). *Learning management of teacher for student in the 21st Century*. Bangkok: 9119 Technique printing. (in Thai)
- Tourism Authority of Thailand. (2002). *Anu-San Au-Sor-Tor Magazine*. Bangkok: Tourism Authority of Thailand. (in Thai)